

Instytut Pamięci Narodowej

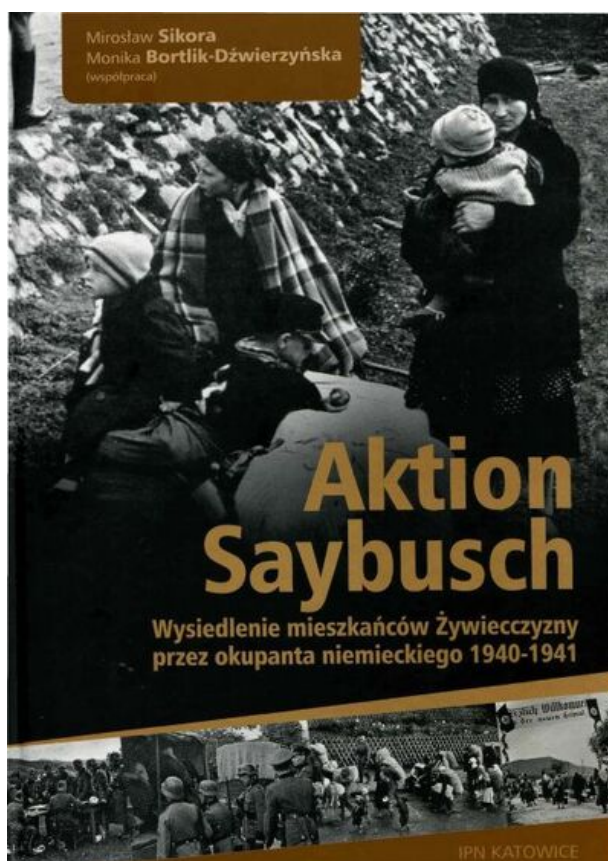
<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/12803,Aktion-Saybusch-Wysiedlenie-mieszkanow-Zywiecczyzny-przez-okupanta-niemieckiego.html>
20.04.2024, 11:07

Aktion Saybusch. Wysiedlenie mieszkańców Żywiecczyzny przez okupanta niemieckiego 1940-1941

Mirosław Sikora, Monika Bortlik-Dźwierzynska (współpraca), Aktion Saybusch. Wysiedlenie mieszkańców Żywiecczyzny przez okupanta niemieckiego 1940-1941, Katowice 2010, 152 s.

Publikacja ma charakter popularnonaukowy. W przeważającej części jest ona poświęcona tzw. Akcji Żywiec (niem. Aktion Saybusch), zrealizowanej przez niemieckie siły policyjne na terenie powiatu żywieckiego w okresie pomiędzy 22 września 1940 a 31 stycznia 1941 r.

Akcja ta zajmuje szczególne miejsce wśród szerokiej gamy środków zastosowanych przez III Rzeszę celem zgermanizowania ziem polskich wcielonych jesienią 1939 r. do prowincji śląskiej (w 1941 r. wyodrębniono z niej, obejmującą ziemie wcielone, prowincję górnośląską). Wyjątkowość Aktion Saybusch wynika zarówno ze skali zaangażowanych w nią sił administracyjno-policyjnych, jak i z liczby Polaków, wysiedlonych i deportowanych w jej ramach do Generalnego Gubernatorstwa. Nigdy wcześniej ani nigdy później władze niemieckie nie podjęły się realizacji podobnego przedsięwzięcia na terenie prowincji śląskiej/górnośląskiej. Operacje wysiedleńcze o podobnej skali realizowane były natomiast na terenie tzw. Kraju Warty, w Okręgu Gdańsk-Prusy Zachodnie, czy też na Zamojszczyźnie.

Unikalność Aktion Saybusch, i to o skali ogólnopolskiej, ma również i inne oblicze. Zawieruchę wojenną przetrwała bowiem sporządzona przez żywiecką komórkę Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiter Partei - NSDAP) dokumentacja fotograficzna akcji. Uzupełniona zdjęciami wykonanymi konspiracyjnie przez członka Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) z jednej strony, oraz doskonale zachowanymi niemieckimi dokumentami pisanymi z drugiej, pozwala nam na precyzyjną rekonstrukcję procedury wysiedlania i deportowania Polaków oraz wprowadzania na ich miejsce osadników niemieckich.

Temat szeroko pojętej kolonizacji Żywiecczyny przez narodowosocjalistyczne Niemcy znajduje się w orbicie zainteresowań historyków od kilkadziesiąt lat. Fundamentalne były ustalenia dokonane w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych przez prof. Alfreda Koniecznego i prof. Andrzeja Szefera - specjalistów z zakresu okupacji niemieckiej na ziemiach wcielonych. O wysiedleniach i deportacji Polaków z Żywiecczyny pisali również miłośnicy historii tej ziemi, z Władysławem Łatkiewiczem na czele. Podsumowaniem dotychczasowego stanu badań, uzupełnionym o obszerną kwerendę archiwalną, jest przygotowywana w Oddziale IPN Katowice monografia całokształtu polityki narodowościowej III Rzeszy na Żywiecczyźnie w latach 1939-1944/45.

Najważniejsze dokumenty niemieckie dotyczące logistycznego przygotowania, realizacji oraz rezultatów Aktion Saybusch przechowywane są obecnie w Archiwum Państwowym w Katowicach, w oddziale zamiejscowym tegoż archiwum w Żywcu,

także w Archiwum Federalnym w Berlinie –
Lichterfelde.

Odrębnym źródłem informacji o
wysiedleniach są zeznania kilkuset ofiar oraz
świadków Aktion Saybusch, zebrane w toku
śledztwa Oddziałowej Komisji Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w
Katowicach w latach 1998–2005.

Intencją autorów jest spopularyzowanie
wśród czytelników wiedzy o jednym z
najbardziej dramatycznych – obok działań
wojennych z lat 1939 i 1945 ora aktywności
partyzancko-konspiracyjnej – wydarzeń
czasu okupacji niemieckiej na
Żywiecczyźnie. Książkę tę kierujemy
szczególnie w ręce ofiar i świadków
opisywanych tu wydarzeń oraz ich bliskich.
Mamy jednocześnie nadzieję, że album trafi
do młodzieży, stając się impulsem do
pogłębienia przez nią wiedzy o losach swoich
przodków i macierzystej ziemi.

(Wprowadzenie do albumu)

Album nie jest przeznaczona do sprzedaży.

Gdzie kupić publikacje: